

ВІДКАСНИК ОСОТОВИДНИЙ

занесені
до Червоної
книги

У лісі вже відчуваються перші подихи осені. А тут, серед зеленого ворсу трав, височать червонясті міцні стебла з колючими листками, увінчані блідожовтими суцвіттями - кошиками, які досягають 7—12 сантиметрів у діаметрі. Знайте: то відкасник осотовидний з родини астерових.

Зацвітає він на сьомому-восьмому році. Після цвітіння утворюються маленькі плоди — волосисті сім'янки з одним рядом розгалужених перистих щетинок на верхівці. Наукова назва роду, за одним тлумаченням, походить від стародавнього зменшеного імені богині дверних засувів—Кардеї. За іншим — від грецьких слів «кар», що означає «голова», та лєон — «льон», тобто «головастий льон». Та й справді, види відкасника зовні дещо подібні до льону. А суцвіття-кошики надають рослині головастого вигляду. Тому й виникла така своєрідна назва.

Рід відкасника нараховує понад два десятки видів. Вони поширені переважно у середземноморських країнах. На території Радянського Союзу росте шість. І всі є на Україні. В нашій області відомий лише один вид — відкасник осотовидний. Спорадично він зустрічається у Віньковецькому (села Черкасівка, Женишківці), Городоцькому (околиці Сатанова), а також у Летичівському, Теофіпольському, Хмельницькому районах.

Багато видів відкасника вважаються декоративними. Окремі ж використовуються у народній медицині. Коріння містить у собі ефірну олію, дубильні речовини, смоли, тощо. Перша з них має добре виражені антибактеріальні властивості.

Відкасник — їстівний. Література стверджує, що понад 200 років тому для багатьох людей він був якщо не ласощами, то досить смачною поживою. Приготовлене з його суцвіття пюре за смаком не поступається картопляному.

Вчені вважають, що відкасник є сучасною викопною рослиною — третинним реліктом, який зберігся протягом мільйонів років. Це свідок тих далеких часів, коли на Україні панував субтропічний клімат. Тож не дивно, що на ніч у непогоду суцвіття закриваються. Температура у закритому кошику трохи вища, аніж навколишнього середовища. Це і є своєрідний захист квіточок з їх тичинками і маточками. Словом, відкасник осотовидний — це рідкісна, ендемічна рослина у нашій флорі.

Характерною біологічною особливістю роду є те, що відкасник цвіте і плодоносить лише один раз і після цього гине. Це так звані монокарпи. Властивість цю повинен пам'ятати кожен, хто наміряється зірвати рослину. Передусім вона винищується під час викошування травостою на схилах, випасання худоби. Подекуди люди спеціально знищують його як «будякову» колючу рослину. Відкасник осотовидний занесений до Червоної книги України. Тож оберігаймо цю рідкісну і цінну рослину.

С. КОВАЛЬЧУК —
доцент Кам'янець - Подільського сільськогосподарського інституту, І. ЗІЛЬ — студент агрономічного факультету.

*„Радянське Лесівське“
23 серпня 1983р., с. 4*